

Az internet mint kulturális örökség jövőjéről

Dr. LATORCAI Csaba

Elhangzott a „404 Not Found – Ki őrzi meg az internetet?” című szakmai műhelynapon az OSZK-ban 2018. november 15-én.

„Az emberiségnek a digitális világban tett első lépései elveszhetnek a jövő történései számára. Egy elfeledett generációval, sőt egy elfeledett évszázaddal állunk szemben.” – mondta Vinton Cerf¹ az Internet egyik megalkotója 2015-ben egy San Joseban rendezett konferencián.

Egy 2017. decemberi kimutatás szerint² a teljes magyar lakosság 88,6%-a használja vagy találkozik minden nap az internettel. A legnagyobb közösségi oldalnak mintegy 5,3 millió magyar felhasználója van.

A felnövekvő generációk számára nélkülözhetetlen eszköz, a mindennapi kapcsolattartás elsődleges platformja az internet, illetve azok az eszközök, amelyeken keresztül egymással kommunikálhatnak, híreket, információkat posztolhatnak, oszthatnak meg egymással. Az internet korlátlan és szinte végtelen mennyiségű – ezzel együtt sokszor megkérdőjelezhető minőségű – információt tartalmaz, amelyek között eligazodni nem könnyű.

Annak érdekében, hogy a XXI. századi modern világ

szellemi tápláléka minden családi otthonba eljusson, a Kormány 2017-től folyamatosan csökkentette az internet áfáját. Kezdetben 27%-ról 18%-ra, 2018. januártól pedig az újabb csökkentésnek köszönhetően 18% helyett 5% lett az internethasználat általános forgalmi adója.

Évtizedekben mérve rövid idő alatt jutottunk el odáig, hogy az első e-mail 1972-es megjelenésétől³ mára már sürgetővé vált az, hogy olyan stratégián gondolkozunk közösen, amelyek a webes és egyéb internetes tartalmak rendezését, archiválását szolgálják. Különösen igaz ez a közgyűjtemények tekintetében.

Könyvtárban, levéltárban, múzeumban őrizzük az analóg korszak bemutatását szolgáló dokumentumokat. Az interneten, a honlapokon közzétett alkotások, információk megőrzése még várat magára. A nyomtatott kiadványok korára jellemző megőrzési technikákat ki kell egészíteni a digitális kor lenyomatának megőrzését biztosító megoldásokkal.

Az elmúlt évek együttműködésének eredményeként

mára szakmai konszenzus alakult ki különösen a könyvtárak szakemberei között arról, hogy a nyomtatott dokumentumokhoz hasonlóan szükség van az interneten keletkező tartalmak összegyűjtésére, tárolására és visszakereshetőségre, illetve ezek folyamatos biztosítására.

A nyomtatott dokumentumokkal ellentétben az interneten keletkező tartalmak nagyon illékonyak, és bizony sokszor megtörténi, hogy ha egy korábban meglelt tartalomhoz kívánunk visszatérni, az már nem található.

Az Országos Széchényi Könyvtár mint a nemzet könyvtára informatikai megújulására irányuló törekvés ezt a célt is szolgálja. Ennek keretében támogatta Magyarország Kormánya azt a programot, amely az Országos Könyvtári Rendszer program keretén belül zajló web archiválási pilot-projektként valósult meg.

Az Országos Széchényi Könyvtár informatikai fejlesztéséhez szükséges források biztosításáról szóló 1605/2016. (XI.8) Korm. határozat⁴ alapján kidolgozott Országos Könyvtári Rendszer fejlesztési programba pilot projektként épül be a webaratás és webarchiválás tesztelése. A kormányhatározat az Országos Széchényi Könyvtár informatikai rendszerének stabilizálására, fejlesztésére 7,5 milliárd forint, a fejlesztés eredményeként létrejövő informatikai rendszer működtetésére, fenntartására a 2017. évi költségvetés terhére 1,1 milliárd forint, valamint a 2018. évtől kezdődően pedig, beépülő jelleggel 1,37 milliárd forint forrást biztosított.

Magyarország Kormánya a 1404/2017 (VI.28.) Korm. határozatában⁵ a Digitális Nemzeti Fejlesztési Program megvalósítása során elkészült Közgűjteményi Digitalizálási Stratégiáról rendelkezik. Ebben a határozatban is hangsúlyosan megjelenik a közgűjteményekben őrzött audiovizuális kulturális javak nyilvántartásának, tárolásának, megőrzésének szükségessége.

Az ágazati irányítást végző Emberi Erőforrások Minisztériumának feladata, hogy megteremtse a szükséges jogi feltételeket és biztosítsa a fejlesztéshez, valamint a működtetéshez szükséges forrásokat. Az online tartalmak üzemserű archiválása érdekében folyamatban van a jogszabályi háttér megteremtése. A jogszabály tervezetének előkészítése, egyeztetése zajlik az Emberi Erőforrások Minisztériumában.

Különösen fontos ez abban a tekintetben is, hogy a 2018-as esztendőt az Európai Parlament és a Tanács a *Kulturális Örökség Európai Événék*⁶ nyilvánította. Tette ezt azzal a céllal, hogy felhívja a figyelmet

Európa történelmi múltjára és értékeire, valamint előmozdítsa és támogassa a közös kulturális örökség védelmére, megőrzésére, népszerűsítésére irányuló erőfeszítéseket, amely célok megvalósítása ugyanakkor túlmutat a tematikus éven. Ösztönözni kell tehát a kutatást, az innovációt, a tudomány és a technológia használatát az örökség jobb megőrzéséhez és bemutatásához.

A „*Magyar Honlap*”⁷ Magyarország legrégebbi honlapja az interneten, 1994 februárjában született a BME Folyamatszabályozási Tanszékén. A honlap a mai napig működik, elérhető. Az eltelt közel negyedszázad alatt a hazai tudomány, kultúra és közélet számos híre, műve, alkotása született meg digitális formában, jelent meg csak és kizárólag honlapokon. Sajnos ezek jelentős része mára nyomtalanul eltűnt. Az Alaptörvény szerint „*a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.*” A magyar internetoldalakon közzétett tartalmak nemzetünk kulturális örökségének részét képezik, megőrzésükről és későbbi megismerhetőségük biztosításáról kötelességünk gondoskodni.

Jegyzetek

1. Vinton „Vint” Gray Cerf (New Haven, Connecticut, 1943. június 23.–) amerikai matematikus és informatikus, akire általában az Internet egyik alapító atyjaként hivatkoznak. Kulcsszerepet töltött be (vezetői és műszaki értelemben egyaránt) az internet, valamint a TCP/IP protokollkészlet megalkotásában (https://hu.wikipedia.org/wiki/Vint_Cerf). [2019. január 14.]
2. Internet in Europe Stats – Internet Stats and Facebook Usage in Europe December 2017 Statistics; <https://www.internetworldstats.com/stats4.htm> [2019. január 14.]
3. Internet – A fejlődés útja, <https://hu.wikipedia.org/wiki/Internet> [2019. január 14.]
4. 1605/2016. (XI.8.) Korm. határozat az Országos Széchényi Könyvtár informatikai fejlesztéséhez szükséges források biztosításáról.
5. 1404/2017. (VI. 28.) Korm. határozat a Digitális Nemzeti Fejlesztési Program megvalósítása során elkészült Közgűjteményi Digitalizálási Stratégiáról.
6. https://europa.eu/cultural-heritage/european-year-cultural-heritage_hu [2019. január 14.]
7. http://www.fsz.bme.hu/hungary/homepage_h.html [2019. január 14.]